

Ord og Andre Undere

En introduktion til den leksikalske antropologi

NSM lab Denmark
Roskilde-Aarhus-Griffith

Centre for European Studies
Australian National University

Cognitive Creolistics
Aarhus University

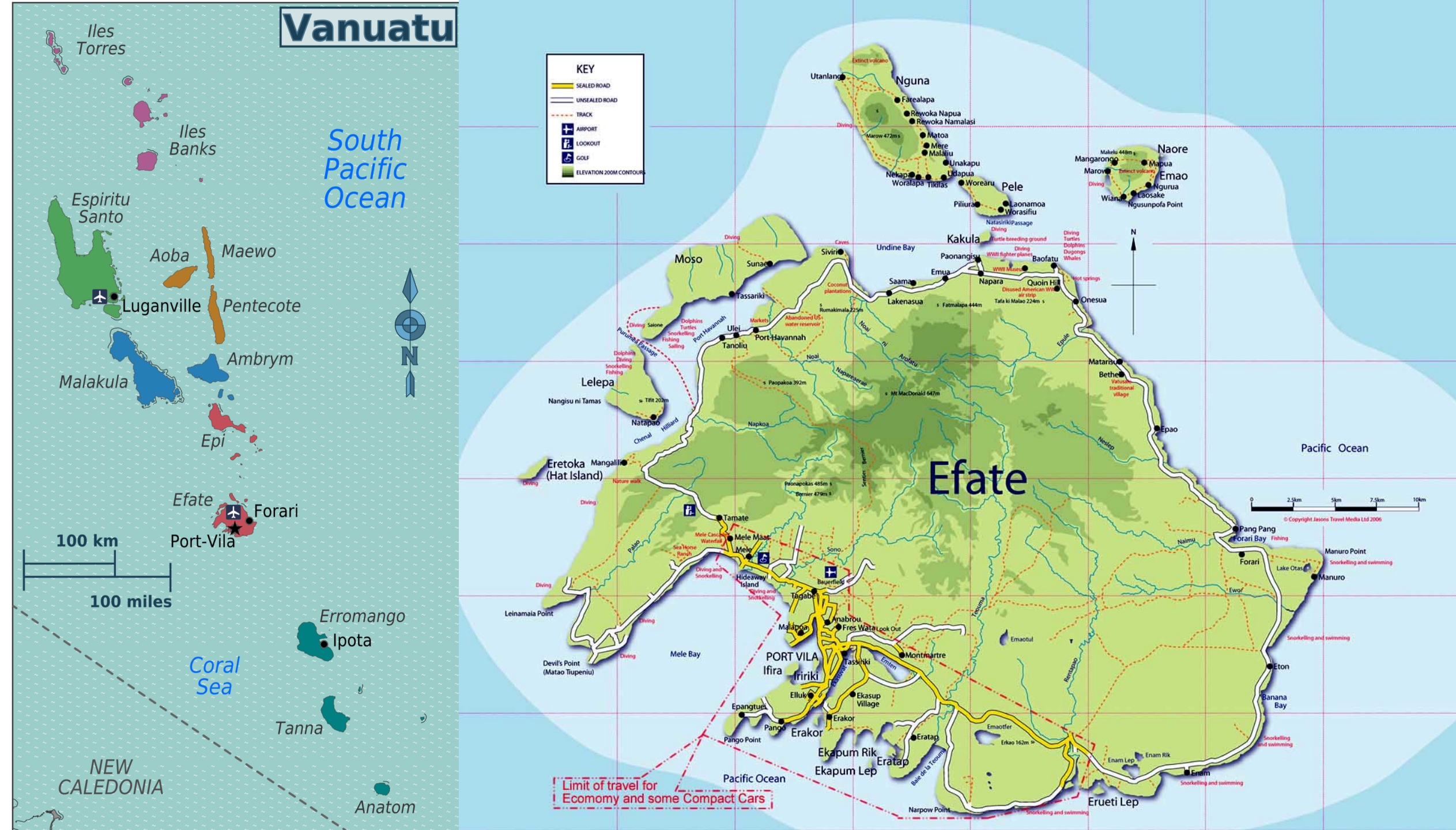
Pacific Language Unit
University of the South Pacific

Oversigt

- Den Leksikalske Antropologi
- *Nakaemas*: Magi og Ortoleksi i "The Black Pacific"
- *Pæn, Flot, Dejlig* og *Lækker*: Folkeæstetik i Aarhus
- Overblik over et felt med vokseværk
- Invitation

Vanuatu

Aarhus

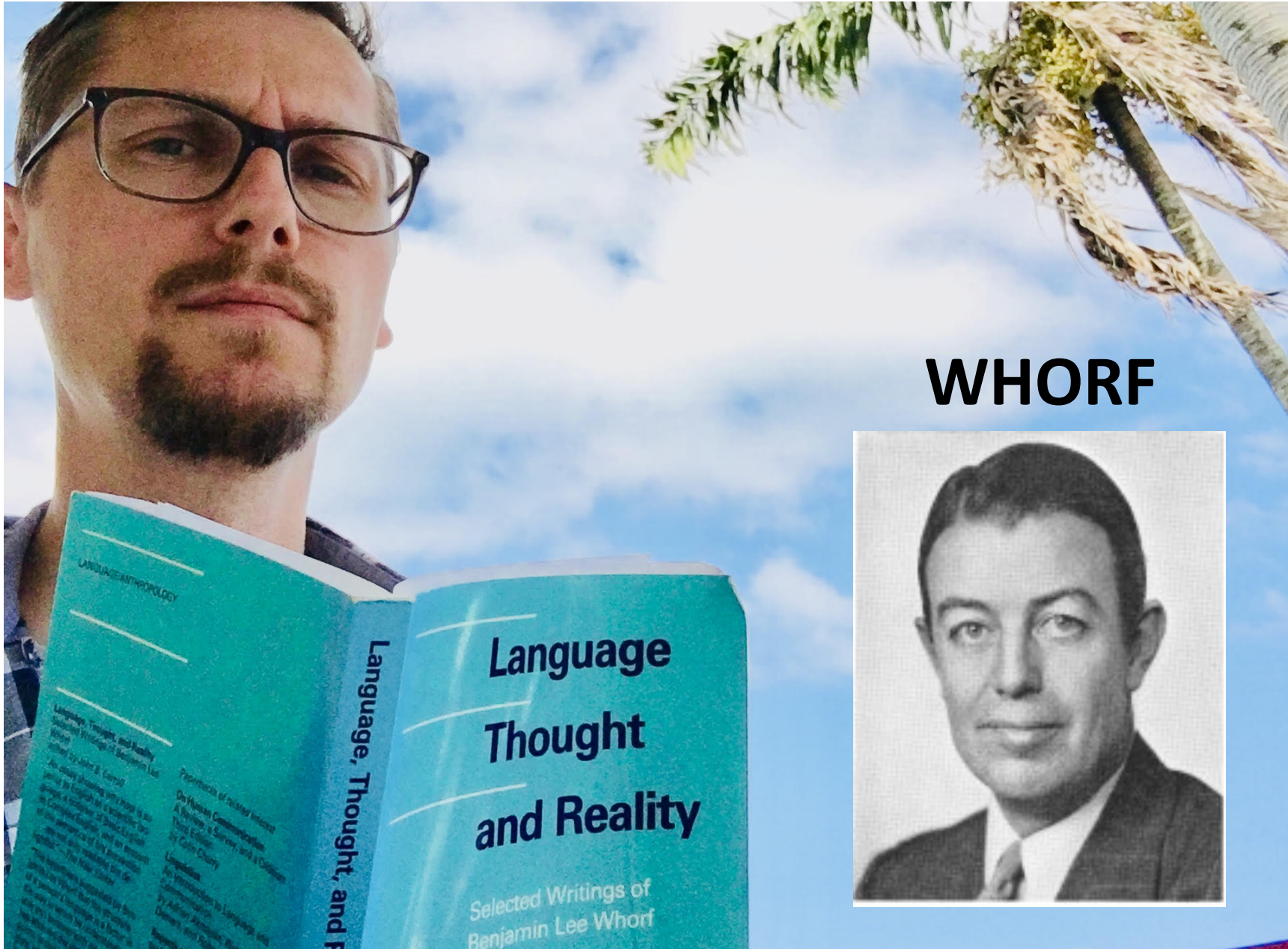

feltarbejdsmetoder

konsultationsmetoder

WHORF

Copyrighted Material

Understanding Cultures Through Their Key Words

English, Russian, Polish, German, and Japanese

Anna Wierzbicka

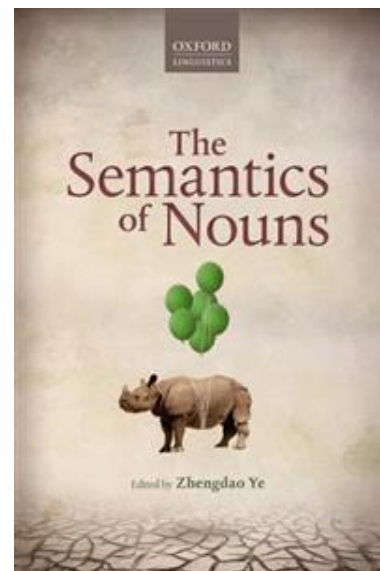
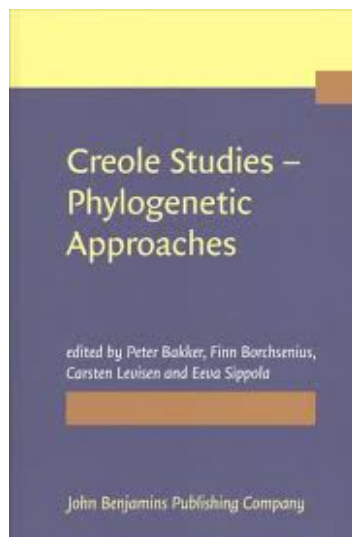
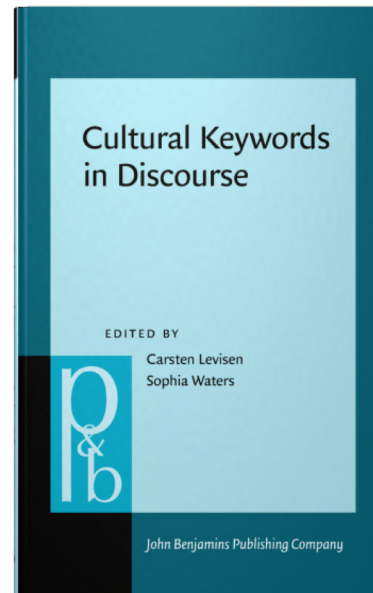
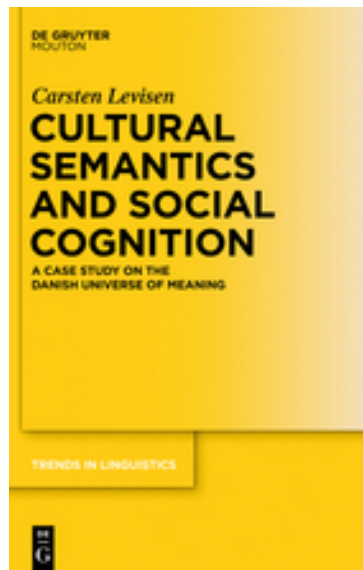

Anna Wierzbicka

Den Leksikalske Antropologi

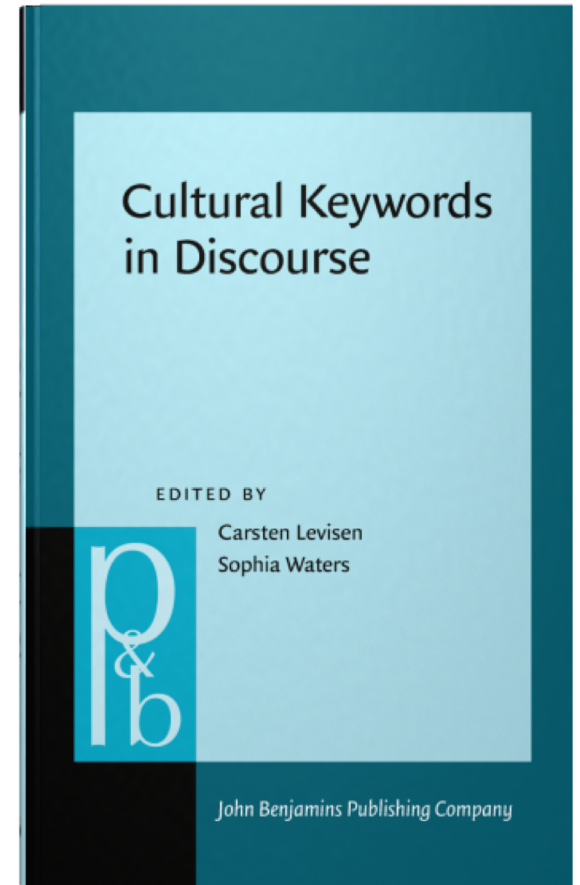

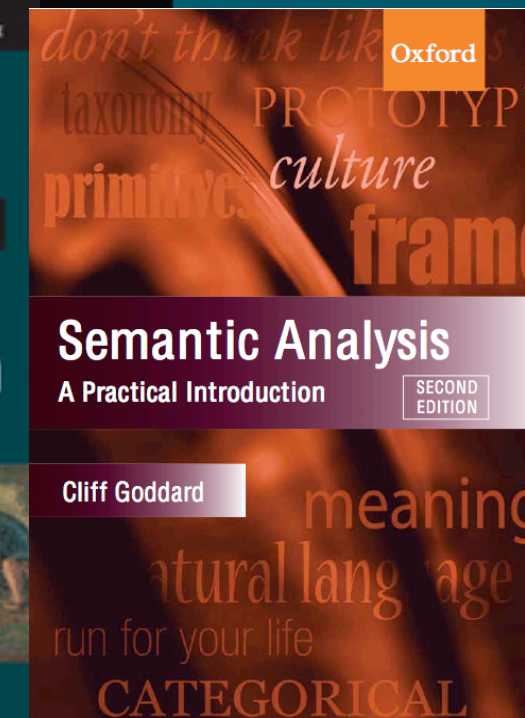
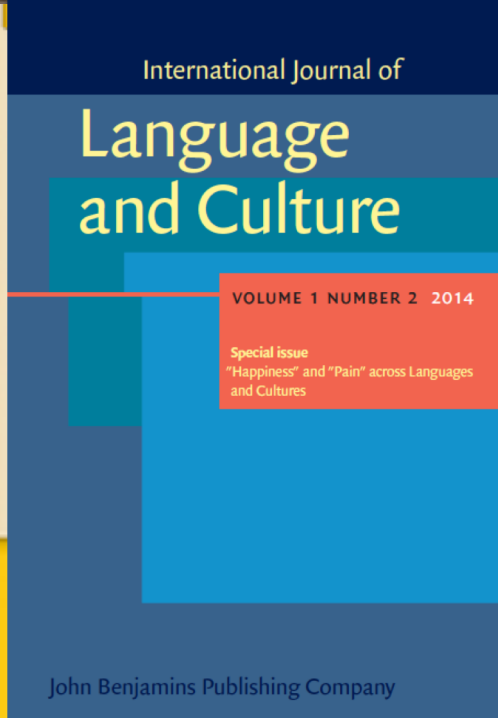
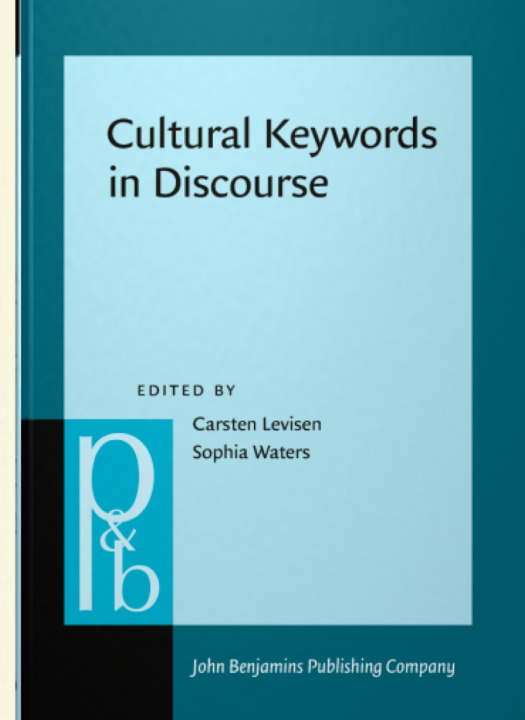
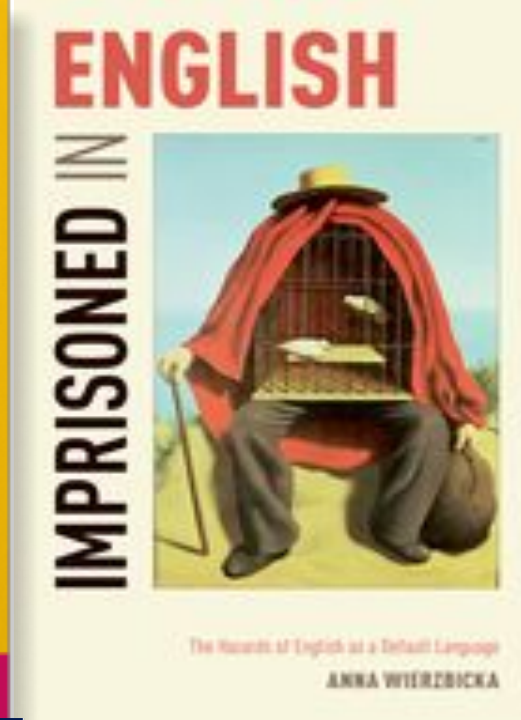
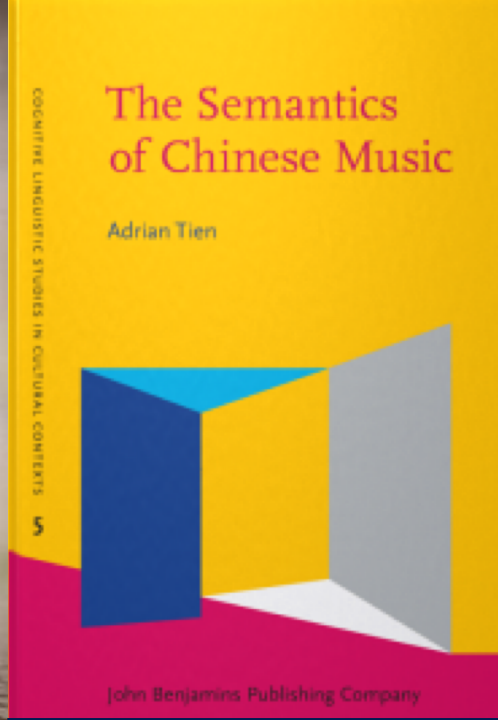
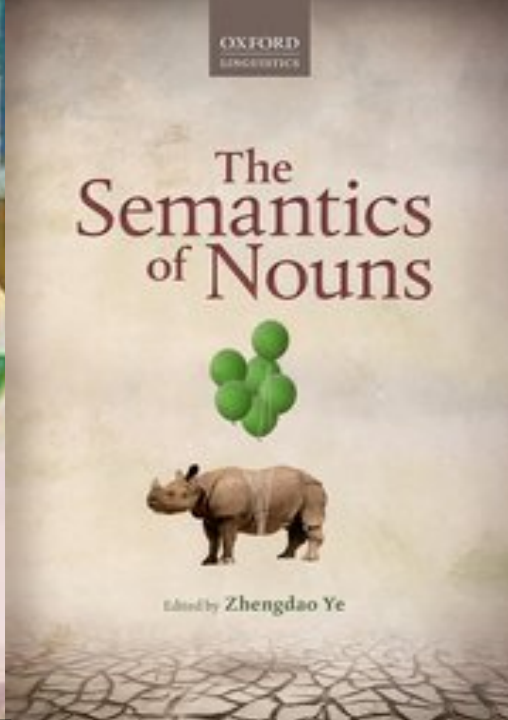
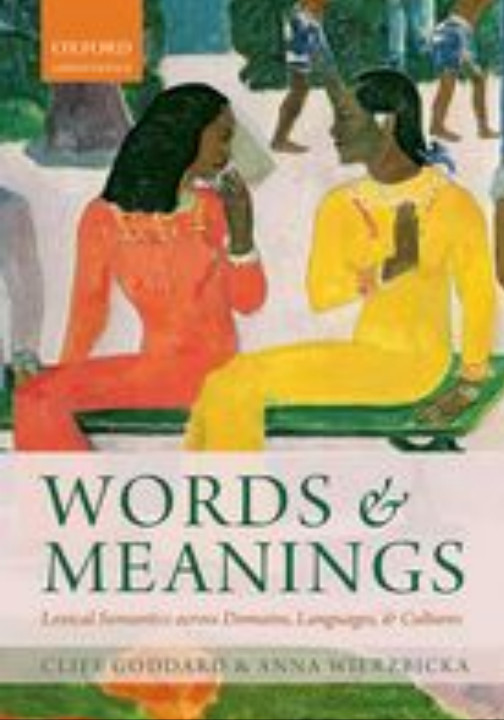

- Socialiteter
- Værdier
- Humor
- Farver
- Musik
- Emotjoner
- ”Personhood”
- Sprogideologier
- Talehandler

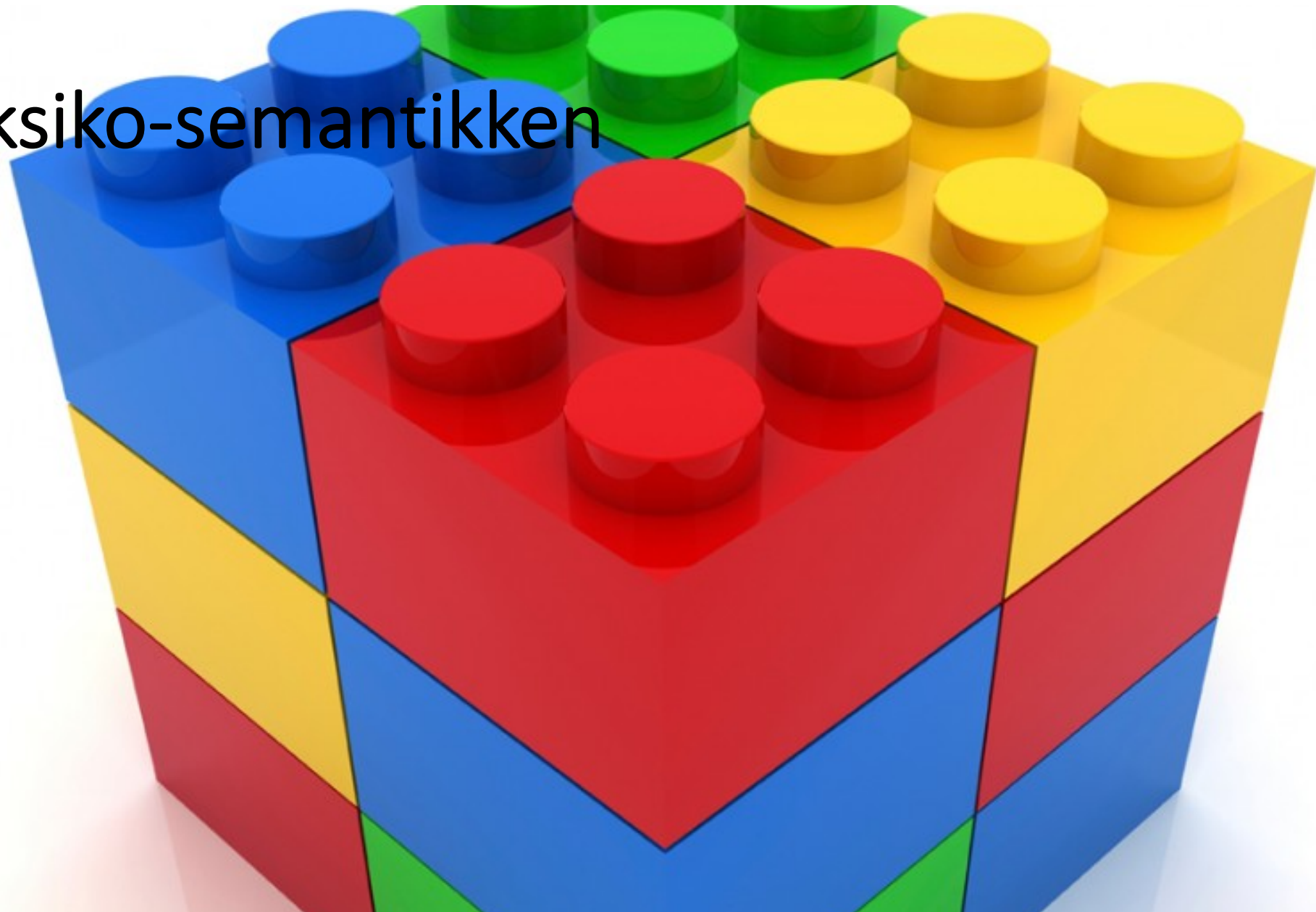
How Words Do Things With People

Our story is about how people everywhere “live by words”, and how words guide people in everyday meaning-making. Words are not innocent resources in the hands of individual language users. The concept of “language user” is in itself an example of how the cultural, historical and cognitive importance of words in peoples’ lives has been trivialised, as if one could be a user of language at the same superficial level as one can be a “smartphone user” or a “library user”.

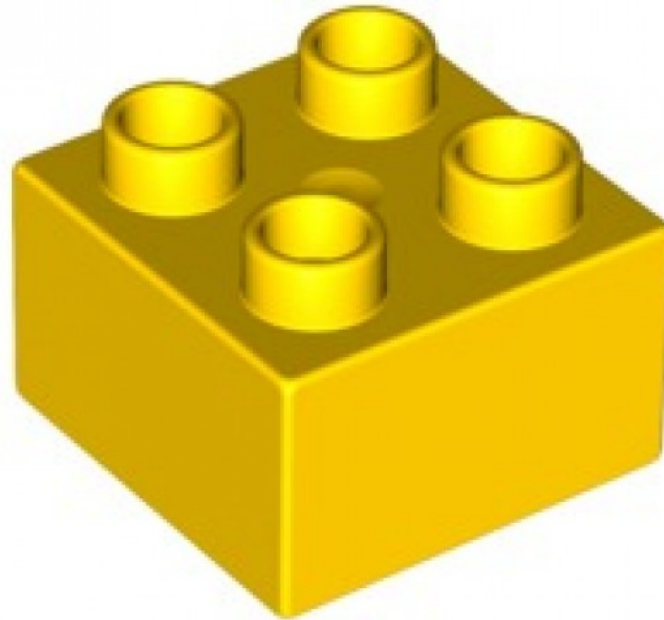

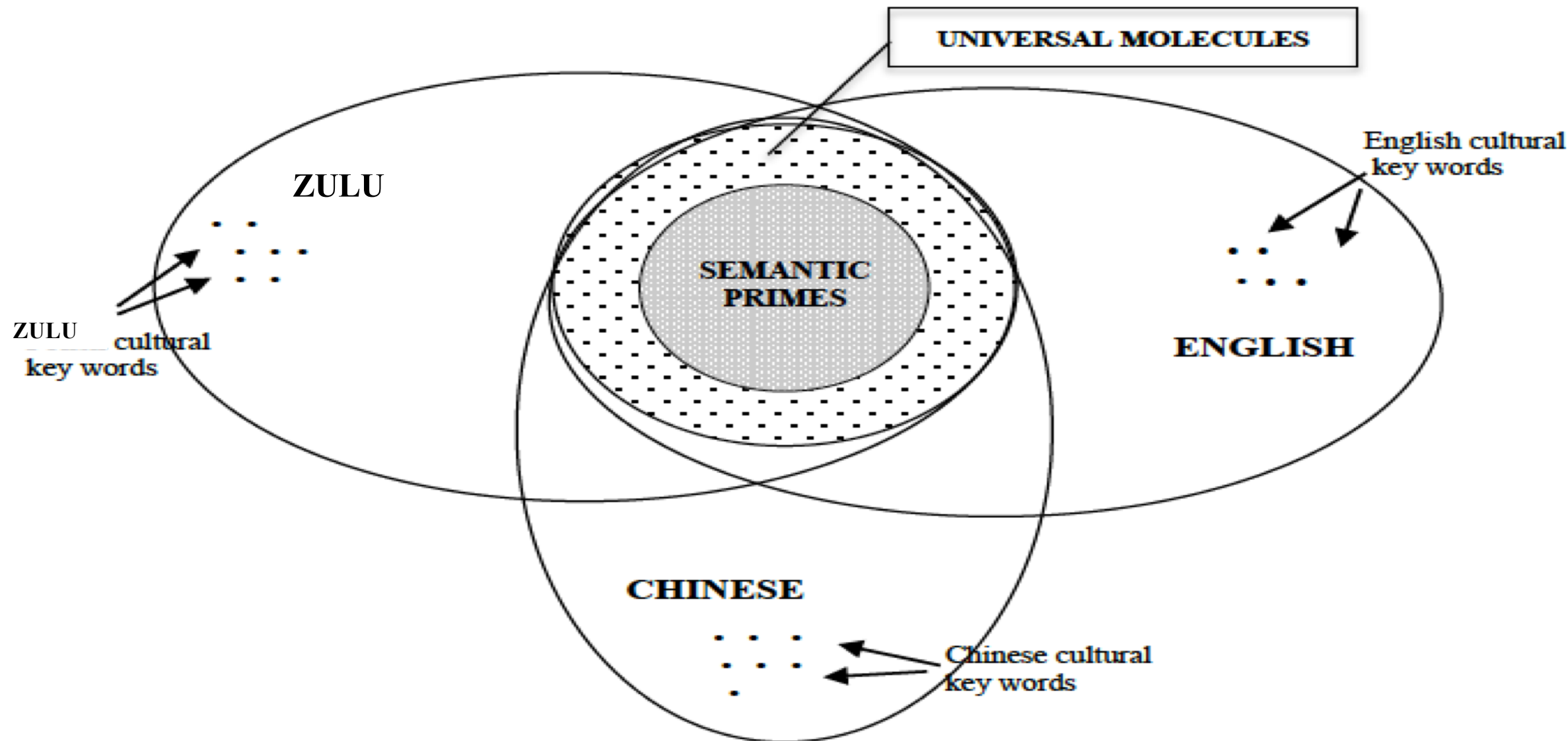

Leksiko-semantikken

65 primer

Schematic representation of the relationship between semantic primes, universal semantic molecules, cultural key words, and the full lexicons of three languages.

Leksikalsk Antropologi

- ① *Words & Scripts*
- ② *Sprogkulturel diversitet*
- ③ *Sprogkulturel relativitet*
- ④ *Radikalt "emisk"*
- ⑤ *Anglocentrismekritik*

leksikalsk antropologi og "keyness" i dansk

- Nøgleordsstudier

- *Hygge*
- *Tryghed*
- *Trivsel*
- *Fantasi*
- *Humor*
- *Janteloven*

- Domænestudier

- Kognitiver verber: *synes, mener, tænker, tror*
- Emotionsadjektiver: *lykkelig, glad, tilfreds*
- Latterinterjektioner: *hæhæ, hihi, tøjhøj, hoho(ho)*

**Nakaemas, Blak Majik &
Leksikalsk Antropologi i Stillehavet**

LEKSIKALSK ANTROPOLOGI

ORTOLEKSI

```
graph TD; A[LEKSIKALSK ANTROPOLOGI] --- B[ORTOLEKSI]; B --- C[SEMANTISK BETYDNING]; B --- D[INDEKSIKALSK BETYDNING]; C --- E[Cultural/cognitive semantics]; C --- F[Linguistic worldview studies]; D --- G[Linguistic ethnography]; D --- H[Language ideology studies];
```

SEMANTISK BETYDNING

Cultural/cognitive semantics
Linguistic worldview studies

INDEKSIKALSK BETYDNING

Linguistic ethnography
Language ideology studies

Ortoleksi

- Ortoleksi
 - Studiet af metaaksiologisk leksikosemantik
 - Om hvorfor nogle ord er "gode" og andre er "dårlige"
 - og hvornår
 - og for hvem
 - og ifølge hvem

A photograph of a volcanic crater. At the bottom of the crater, a bright red lava flow is visible. A large plume of blue smoke or steam rises from the center of the crater. The word "Nakaemas" is written in white text across the middle of the image.

Nakaemas

Nakaemas:
definitionsforsøg

”a malignant component of everyday sociality”

(Taylor and Araújo)

”a largely negative force in society”

(Biersack, Jolly & Macintyre)

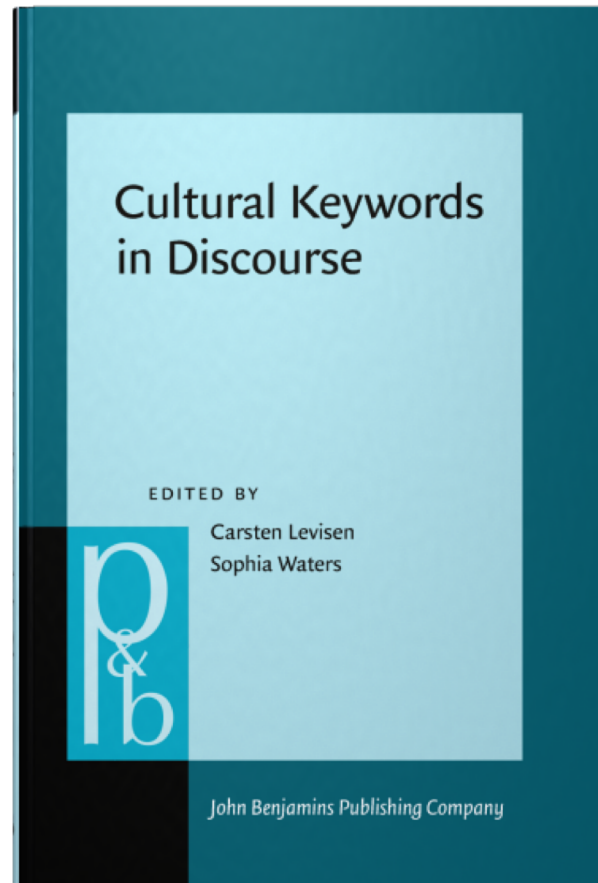
”negative ancestral power”

(Ammann)

Nakaemas or andre na-ord

- *Nasiviru* 'coconut lory'
- *Nagatambol* 'dragon plum'
- *Natamap* 'castrated boar'
- *Nakavika* 'malay apple'
- *Natora* 'island teak'
- *Nakaemas*

Kastom-begrebet

Chapter 4. Social keywords in postcolonial
Melanesian discourse: *Kastom* 'traditional
culture' and *tumbuna* 'ancestors'

Levisen & Priestley

Nakaemasnarrativer

- *Leksikalsk-antropologiske refleksjoner*
 - nakaemassocialisering

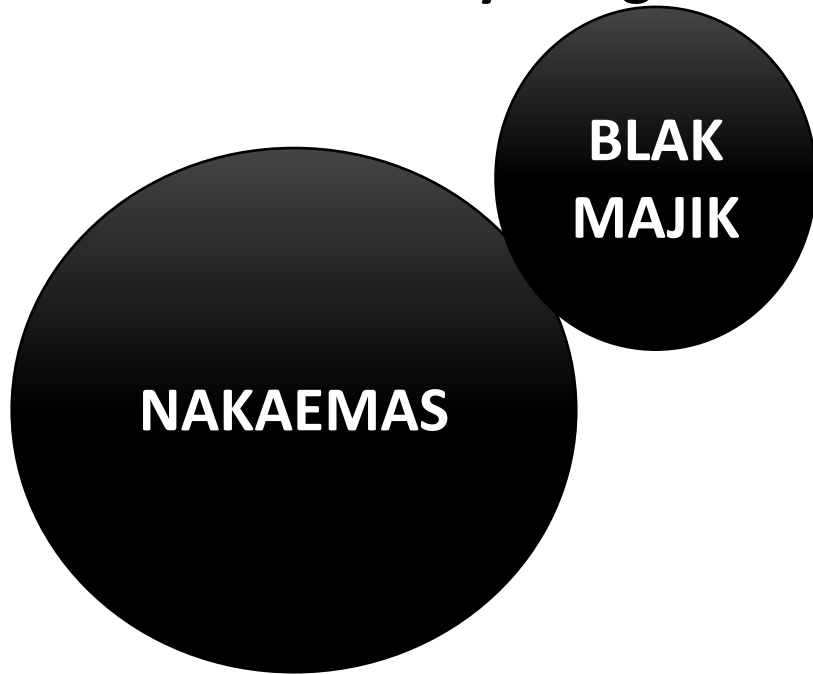
Blak Majik

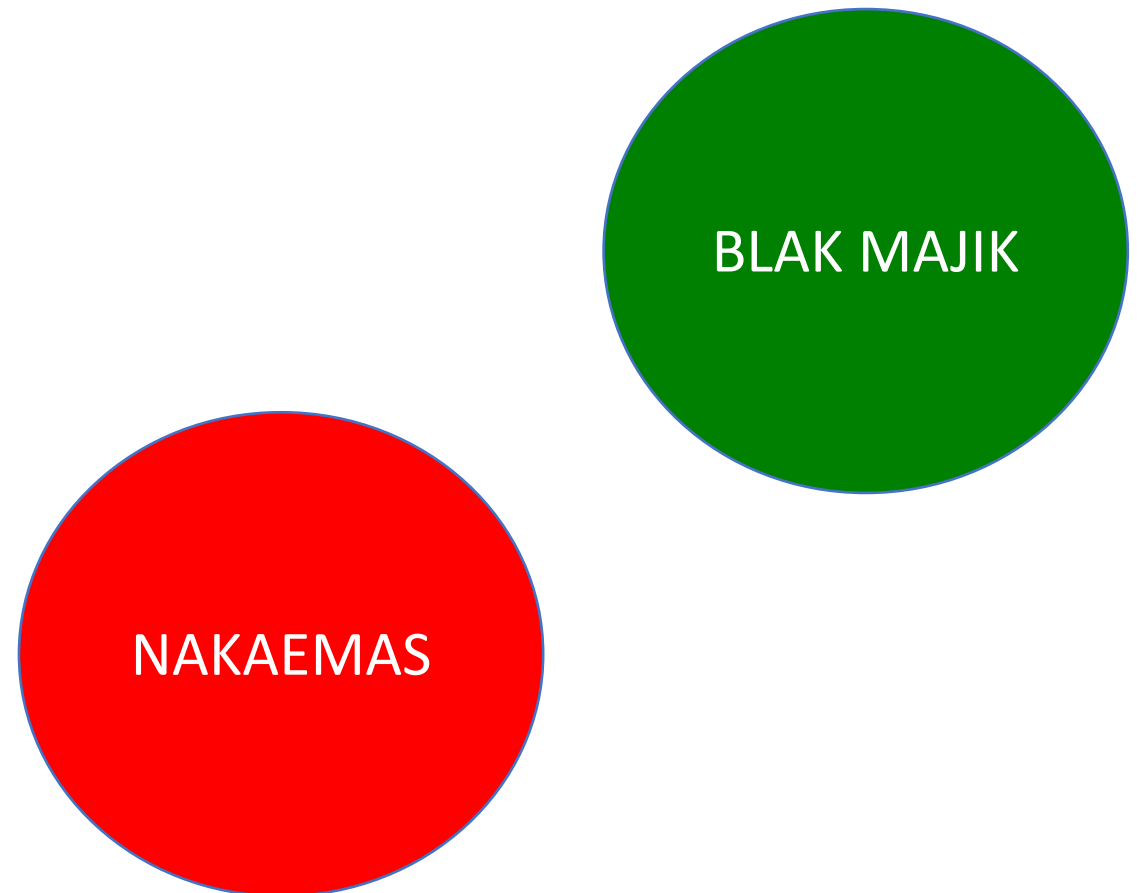
- *Blak majik* som en ortofemistisk omgåelse af *nakaemas*
- Vigtigheden af indeksikalitet
 - identificering, relationalitet og sted

Hypotese

Semantisk betydning

Indeksikalsk betydning

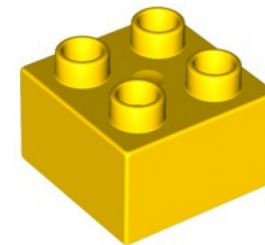
Et bislama-script for ”farlige ord” (Bislama NSM)

sapos wan man i talem wan samting olsem toktok ia X lo ples ia, hemi olsem:
ol man lo ples ia oli save harem wan nogud samting from hemia
ol man lo ples ia oli save tingting olsem lo man ia:

”man ia hemi no wan gudfala man,
man ia hemi mekem fulap nogud samting
from hemia, bae fulap nogud samting i save hapen lo ol man ia lo ples ia”

hvis en person siger noget som ordet X på det her sted, er det sådan:
folk på det her sted kan føle noget meget dårligt på grund af det
folk på det her sted kan tænke sådan om den her person:

den her person ikke en god person,
den her person gør mange dårlige ting,
der kan ske mange dårlige ting for folk på det her sted på grund af det

Refleksion 1: Kritisk metalingvistik

Det eurocentriske og kronocentriske ord **magi** (**magic osv.**)

- Naturlig – overnaturlig
- Fiktion – non-fiction
- *I virkeligheden* – en guide til dansk etno-kosmologi

Refleksion 2: Har vi været frekvensfetishister i nøgleordsforskningen?

Keynesskriterium nummer 1

- **frekvens**

Alternative keynesskriterier

- saliens
- penetrans
- (høj grad af) intranslabilitet

Pæn, Flot, Dejlig og Lækker
Leksikalsk Antropologi i Aarhus

Folkeæstetisk semantik

Pæn, flot, dejlig, lækker

A lexical anthropology of Danish folk aesthetics (in press)

- Særunummer af International Journal of Language and Culture: The conceptualization of "ugly" and "beautiful" across languages and cultures
- Red. af Anna Gladkova (Monash), Jesus Romero-Trillo (Madrid)

Folkeæstetisk semantik

- *Flot*
- *Pæn*
- *Dejlig*
- *Lækker*
- *Smuk*
- *Skøn*
- *Osv.*

Kollokationer (danTenTen17)

- *Pæn* *Værelse, Hus, Design*
- *Flot* *Farve, Grafik, Skum*
- *Dejlig* *Vejr, Liv, Sex*
- *Lækker* *Mad, Design, Smag*

PÆN

- ting (noget): *tøj*
- abstrakt: *design*
- person: *pige*
- sted: *værelse*
- *krop*: *hud*

FLOT

- ting (noget): *skum*
- abstrakt: *farve*
- person: *pige*
- sted: *hus*
- krop: *hår*

Konstrastive Adjektivskollokationer

- Pæn

høflig, ordentlig, ryddelig, nyddelig, ren, velholdt

- Flot

farverig, imponerende, spændende, festligt, unik, anderledes

Pæn bil – flot bil

DEJLIG

- ting (noget): *mad*
- abstrakt: *liv*
- person: *barn*
- sted: *strand*
- krop: *pik*

LÆKKER

- Ting (noget): *mad*
- Abstrakt: *design*
- Person: *fyr*
- sted: *hotel*
- krop: *hår*

Dejlig

tryk, positiv, livsbekræftende, fredelig, solrig, rolig, kærlig, lærerig, glad, rar

Lækker

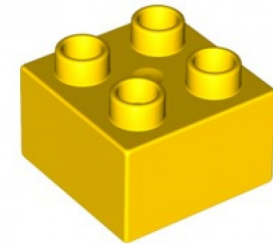
*eksklusiv, stilren, smart, stilfuld, mør, luksuriøs, elegant, sprød, økologisk,
sund*

EKSPLIKATION : *PÆN* KJOLE

a. når en person ser den her kjole, kan den her person tænke sådan:
jeg kan sige gode ting om den,
jeg kan ikke sige dårlige ting om den

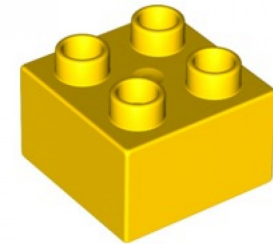
B når den her person ser den (kjolen),
 kan den her person derfor føle noget godt
 samtidigt føler den her person ikke noget dårligt

c. alle ved: det er godt når noget er sådan,
 ikke alle ting er sådan

EKSPLIKATION AF FLOT MALERI

- a. når en person ser det her maleri kan vedkommende tænke sådan:
“jeg kan sige mange gode ting om det”
- b. når den her person ser det kan den her person derfor føle noget godt
- c. når noget er sådan, kan folk ikke lade være med at se på det et stykke tid

Lige nu:

Den leksikalske antropologi

- Humor og latter
- Emotioner
- Værdier
- Sociofysisk interaktion (*vold*)
- Tiltale og relationsgrammatik (*De*)
- Postkoloniale præpositioner (*på/i Grønland*)
- Sprogideologier
- Farver og visualitet

Invitation

- Leksikalsk antropologi
 - Keyness
 - Nøgleord
 - Domæner
- Ord indfanger og muliggør virkeligheder
 - How Words do Things With People
 - Understanding Cultures through their Key Words
- Applikationer
 - Sprogundervisning, oversættelsesstudier, interkulturel kommunikation m.m.
 - Terminologiundervisning og - tilegnelse?